

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Koulutuspoliittisessa selonteossa keskeisinä muutostekijöinä on tunnistettu mm. väestönmuutos, eriarvoistuminen, teknologian kehitys sekä työn ja ympäristön tilan muutokset. Selonteossa esitetään kohti 2040-lukua ulottuva koulutuksen ja tutkimuksen visio ja linjataan tarvittavat normi- ja muun ohjauksen, voimavarojen ja rakenteiden muutokset.

MTK korostaa, että selonteossa mainittuun koulutuksen eriytymiseen ja koulutuksen saavutettavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Vaikka väestönmuutosten aiheuttamat paineet rahoituksen muutoksille ovat mittavat, MTK pitää tärkeänä koulutuspalveluiden turvaamista koko maan kattavasti ja samanaikaisesti. Koulutuspoliittisessa selonteossa painotetaan yksilön kannalta tasa-arvoisuutta, joka on koulutusjärjestelmämme kulmakivi. Mikäli koulutuksen saavutettavuutta ei ole turvattu, korostuu perhetaustasta johtuva koulutuksen eriytyminen entisestään. Vanhempien sosioekonominen asemasta riippumatta kaikilla tulee olla samanlaiset mahdollisuudet kouluttautumiseen joka puolella maata.

MTK pitää tärkeänä, että teknologia ja digitalisaatio välineinä ja toimintatapoina kurovat umpeen koulutuksen saavutettavuutta. Koulutuspoliittisessa selonteossa on tunnistettu teknologian ja digitalisaation mahdollisuudet koulutuksessa ja oppimisessa, mutta siitä puuttuu konkreettiset tavat toisaalta edistää ja toisaalta poistaa esteitä teknologian ja digitalisaation hyödyntämisessä. Lainsäädännön tulisi olla kannustavampi ja tukea paremmin koulutuksen järjestäjiä yhteistyöhön. Koulutuksen saavutettavuuden kannalta yhteistyö on tulevaisuudessa entistä välttämättömämpää.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

-

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

-

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Työn, teknologian ja elinkeinojen muutokset edellyttävät laajasti uutta osaamista myös maaseutualueilla. Maaseudulla on jo pitkään kärsitty pahasta työvoimapulasta. Osaamistarpeiden mukaan joustavan koulutustarjonnan on kyettävä sujuvasti tavoittamaan maaseudulla jo työskentelevät Jja maaseudulle mahdollisesti työllistyvät. Jatkuvaa oppimista on MTK:n näkemyksen mukaan voitava kehittää osana tutkintojärjestelmää. MTK pitää valitettavana, että jatkuvan oppimisen kehittäminen on eriytymässä osaksi työllisyyden edistämisen palvelukeskuksen toimintaa. Keskeistä olisi ensin pohtia olemassa olevien toimijoiden resurssit ja toimintatavat sekä niiden tarjoamat mahdollisuudet jo valmiiksi ratkaista palvelukeskukselle suunniteltuja tehtäviä. Osaamispalvelut voidaan ja tulee rakentaa asiakkaiden tarpeen mukaan.

Nykyjärjestelmä ei ole kyennyt vastaamaan esimerkiksi kausityövoiman tarpeeseen kriisitilanteessa tai maaseudun yritysten pitkäaikaiseen työvoimapulaan. Näin ollen MTK:n on pitänyt toimia yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa ja perustaa Töitä Suomesta yhtiö maaseudun työnantajien ja työntekijöiden avuksi. Yhtiön palvelut ovat laajentuneet jo maan kattavaksi. On ollut valitettavaa seurata, miten jatkuvan oppimisen palvelukeskuksen toiminnan valmistelussa ei ole otettu riittävästi huomioon tämän tyyppistä kehitystä -saatika mahdollista yhteistyötoimintaa. Todellinen työelämä ja elinkeinolähtöinen uudistus huomioi keskeiset kumppanuudet.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Koulumatkatuki on merkittävä erityisesti maaseudun opiskelijoille, joilla etäisyys oppilaitokseen on kasvanut kouluverkoston harventuessa. Tukea tarvitaan edelleen, ja sitä on tarpeen kehittää koulutuksen toteuttamistapojen muutosten mukana.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan edistämisen tavoitteet ovat hyvin kunnianhimoisia. Selonteossa korostetaan ilmastonmuutoksen ja hiilineutraaliuden tavoitetta vuoteen 2035 mennessä. MTK kannattaa, että tätä tarkastellaan myös toimialakohtaisesti kokonaisuutena. Alan koulutus ei voi olla erillinen saareke. Laadittavat tiekartat auttavat julkista sektoria arvioimaan, mihin vähähiilisyttä tukevaa tutkimus- ja kehittämisrahoitusta on tarpeen kohdentaa tulevina vuosina.

MTK pitää tärkeänä, että rahoituspohja on riittävän kestävä. Selonteon mukaan tutkimus ja innovaatiotoiminnan rahoitusta on tarkoitus lisätä erityisesti yksityisen sektorin rahoitusosuutta lisäämällä. MTK painottaa, että tämä tavoite on epärealistinen maa- ja metsätalouden pk-yritysten osalta. Selonteko tuo esiin tavoitteita hiilineutraaliudesta. Maa- ja metsätaloussektori ovat lähes ainoita toimialoja, jotka tarjoavat ratkaisuja hiilinielujen kasvattamiseen. MTK pitää tärkeänä, että myös maa- ja metsätalouden julkinen tutkimusrahoitus on turvattu edellä mainituista syistä.

Susanna Aro